

Zaak C-932/19**Verzoek om een prejudiciële beslissing****Datum van indiening:**

20 december 2019

Verwijzende rechter:

Győri Ítéltábla (Hongarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

10 december 2019

Verzoekende partij:

J.Z.

Verwerende partijen:

OTP Jelzálogbank Zrt.

OTP Bank Nyrt.

OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt.

[OMISSIS]

De Győri Ítéltábla (rechter in tweede aanleg Győr, hierna: „verwijzende rechter”) [OMISSIS] heeft in de procedure tot nietigverklaring van overeenkomsten, ingeleid door **J.Z.** ([OMISSIS] Tapolca, [OMISSIS]), **verzoekster**, tegen [OMISSIS] **OTP Jelzálogbank Zártkörűen Működő Részvénytársaság** ([OMISSIS] Boedapest, [OMISSIS]), verweerster I, [OMISSIS] **OTP Bank Nyilvánosan Működő Részvénytársaság** ([OMISSIS] Boedapest, [OMISSIS]), verweerster II, en [OMISSIS] **OTP Faktoring Követeléskezelő Zártkörűen Működő Részvénytársaság** ([OMISSIS] Boedapest, [OMISSIS]), verweerster III, beslissend op het hoger beroep dat verzoekster heeft ingesteld tegen het vonnis van de Veszprémi Törvényszék (rechter in eerste aanleg Veszprém) van 3 juli 2019 [OMISSIS], de volgende

beschikking

gegeven:

- 1 De verwijzende rechter verzoekt het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

„Verzet artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten zich tegen een bepaling van nationaal recht die bedingen in leningsovereenkomsten met consumenten – met uitzondering van bedingen waarover afzonderlijk is onderhandeld – nietig verklaart wanneer daarin is bepaald dat de financiële instelling voor de vrijgave van de middelen voor de aankoop van het goed waarvoor de lening is aangegaan of voor de leasing de aankoopkoers toepast, maar voor de aflossing de verkoopkoers of een andere soort koers toepast dan die welke voor de vrijgave van de middelen wordt gehanteerd, en het nietige beding zowel voor de uitbetaling als voor de terugbetaling vervangt door een bepaling die voorziet in toepassing van de officiële wisselkoers die door de Nationale Bank van Hongarije voor de betrokken valuta is vastgesteld, zonder dat er rekening mee wordt gehouden of die bepaling de consument – in het licht van alle bedingen van de overeenkomst – daadwerkelijke bescherming biedt tegen uiterst nadelige consequenties en zonder dat hem gelegenheid wordt geboden om kenbaar te maken of hij aanspraak wil maken op de door de betrokken wettelijke bepaling geboden rechtsbescherming?”

2 [OMISSIS]

3 [OMISSIS] [nationale procesrechtelijke aspecten] [Or. 2]

Motivering

Voorgeschiedenis van de prejudiciële verwijzing

- 4 Tussen verweerster II en verzoekster is op 16 mei 2007 een overeenkomst betreffende een persoonlijke lening gesloten. Op 4 juni 2007 hebben verweersters I en II met verzoekster een overeenkomst van geldlening onder hypothecair verband voor de aanschaf van een woning afgesloten. Op 4 september 2008 is tussen verweerster II en verzoekster een leningsovereenkomst afgesloten ten behoeve van de herfinanciering van de schuld van verzoekster. De kredietverleners hebben zich in alle drie de overeenkomsten ertoe verplicht een lening in vreemde valuta te verstrekken aan verzoekster die als consument moet worden beschouwd. Bijgevolg zijn alle overeenkomsten consumentenovereenkomsten.

De kredietverleners hebben de op 16 mei 2007 en op 4 juni 2007 tot stand gekomen leningsovereenkomsten nadien opgezegd en hun vordering gecedeerd aan verweerster III. De op 4 september 2008 tot stand gekomen overeenkomst is beëindigd wegens nakoming door verzoekster.

- 5 In haar verzoekschrift betoogde verzoekster dat alle leningsovereenkomsten nietig zijn. Wat betreft de hypothecaire geldlening vorderde zij dat voor recht wordt

verklaard dat de overeenkomst geldig is tot op de datum waarop de beslissing wordt gegeven en dat haar schuld wordt vastgesteld op 3 310 525 HUF, waarop vanaf 13 maart 2015 tot op de datum waarop de beslissing wordt gegeven een normale rente van 5,99 % en vanaf de datum waarop de beslissing wordt gegeven tot aan de voldoening van de schuld de wettelijke verpagingsrente van toepassing zijn. Daarnaast vorderde zij dat verweerster II wordt veroordeeld tot betaling van 619 460 HUF voortvloeiend uit de persoonlijke lening en 605 159 HUF uit hoofde van de met het oog op de herfinanciering van de schuld verstrekte lening, vermeerderd met de rente over deze bedragen.

Verweersters concludeerden tot verwerping van het beroep.

- 6 De rechter in eerste aanleg heeft het beroep ongegrond verklaard. Tegen die beslissing heeft verzoekster hoger beroep aangetekend.
- 7 In hoger beroep heeft verzoekster tevens aangevoerd dat de rechter in tweede aanleg overeenkomstig het arrest van het Hof in zaak C-260/18 passende gevolgen diende te verbinden aan de oneerlijkheid die voortvloeit uit de toepassing van verschillende wisselkoersen. Ten slotte benadrukte verzoekster dat de door de bank verstrekte informatie over het wisselkoersrisico inadequaaf was.

Toepasselijke wettelijke bepalingen

- 8 Krachtens artikel 1, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (hierna: „richtlijn 93/13”) zijn contractuele bedingen waarin dwingende wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen of bepalingen of beginselen van internationale overeenkomsten waarbij de lidstaten of de Gemeenschap partij zijn, met name op het gebied van vervoer, zijn overgenomen, niet aan deze richtlijn onderworpen.
- 9 Artikel 3, lid 1, van richtlijn 93/13 bepaalt dat een beding in een overeenkomst waarover niet afzonderlijk is onderhandeld, als oneerlijk wordt beschouwd wanneer het, in strijd met de goede trouw, het evenwicht tussen de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen ten nadele van de consument aanzienlijk verstoort. **[Or. 3]**
- 10 Krachtens artikel 6, lid 1, van diezelfde richtlijn bepalen de lidstaten dat oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen een verkoper en een consument onder de in het nationale recht geldende voorwaarden de consument niet binden en dat de overeenkomst voor de partijen bindend blijft indien de overeenkomst zonder de oneerlijke bedingen kan voortbestaan.
- 11 Overeenkomstig § 209, lid 1, van de a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (wet nr. IV van 1959 houdende het burgerlijk wetboek; hierna: „oud burgerlijk wetboek”) zijn algemene contractvoorwaarden en bedingen van een consumentenovereenkomst waarover niet afzonderlijk is onderhandeld, oneerlijk wanneer zij in strijd met de goede trouw en billijkheid de uit de overeenkomst

voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen eenzijdig en zonder motivering vastleggen ten nadele van de partij die de contractvoorwaarden niet heeft opgesteld.

- 12 Volgens § 209, lid 5, van het oud burgerlijk wetboek kan een contractueel beding niet als oneerlijk worden beschouwd indien het bij of krachtens een wettelijke bepaling is opgesteld.
- 13 Overeenkomstig § 209/A van het oud burgerlijk wetboek zijn oneerlijke bedingen die als algemene contractvoorwaarden deel uitmaken van de consumentenovereenkomst, en oneerlijke bedingen die door de partij die met de consument een overeenkomst sluit, van tevoren eenzijdig zijn vastgesteld zonder dat daarover afzonderlijk is onderhandeld, nietig. Nietigheid kan enkel worden aangevoerd ten behoeve van de consument.
- 14 § 3, lid 1, van de a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény [wet nr. XXXVIII van 2014 tot regeling van bepaalde kwesties in verband met de beslissing die de Kúria (hoogste rechterlijke instantie, Hongarije) ter harmonisatie van de rechtspraak heeft getroffen met betrekking tot leningsovereenkomsten die kredietinstellingen met consumenten hebben gesloten; hierna: „wet DH1”] luidt als volgt: „Bedingen in met consumenten gesloten leningsovereenkomsten – met uitzondering van bedingen waarover individueel is onderhandeld – op grond waarvan de financiële instelling voor de vrijgave van de middelen voor de aankoop van het goed of voor de leasing de aankoopkoers toepast, terwijl zij voor de aflossing de verkoopkoers of een andere soort koers toepast dan die welke voor de vrijgave van de middelen wordt gehanteerd, zijn nietig”.
- 15 § 3, lid 2, van diezelfde wet bepaalt dat in plaats van het krachtens lid 1 nietige beding – en onverminderd het bepaalde in lid 3 – zowel voor de uitbetaling als voor de terugbetaling (van zowel de maandelijkse aflossingen als de kosten en vergoedingen die in vreemde valuta zijn gesteld) de officiële wisselkoers wordt toegepast die door de Nationale Bank van Hongarije voor de betrokken vreemde valuta is vastgesteld.

Relevante arresten van het Hof

- 16 Het Hof heeft in zijn arrest van 14 juni 2012, Banco Español de Crédito SA (C-618/10, EU:C:2012:349), vastgesteld dat het doel van de zinsnede „de consument niet binden” in artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 erin bestaat het door de overeenkomst vastgelegde formele evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van de contractpartijen te vervangen door een reëel evenwicht dat de gelijkheid tussen die partijen herstelt (punt 63). Daarnaast heeft het Hof geoordeeld dat met de wijziging van de overeenkomst niet een even doeltreffende bescherming van de consument zou kunnen worden verzekerd als met de niet-toepassing van oneerlijke bedingen (punt 70). **[Or. (4)]**

- 17 Volgens het arrest van het Hof van 30 april 2014, Kásler en Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), verzet deze bepaling zich in een situatie als in het hoofdgeding, waarin de tussen een verkoper en een consument gesloten overeenkomst na de schrapping van een oneerlijk beding niet kan worden uitgevoerd, niet tegen een nationaalrechtelijke regel die het voor de nationale rechter mogelijk maakt de nietigheid van dat beding te verhelpen door het te vervangen door een nationaal voorschrift van aanvullend recht. Hiermee wordt beoogd te voorkomen dat de consument geconfronteerd wordt met uiterst nadelige consequenties, hetgeen afbreuk zou doen aan het afschrikkende karakter van de nietigverklaring (punt 83). Het onmiddellijk opeisbaar worden van het gehele nog verschuldigde bedrag van de lening zou de financiële mogelijkheden van de consument kunnen overstijgen en daardoor eerder de belangen van de consument schaden dan die van de kredietverlener, die er bijgevolg niet van zou worden weerhouden dergelijke bedingen in de door hem voorgestelde overeenkomsten op te nemen (punt 84).

Uit dat arrest blijkt dat het geen betrekking heeft op de problematiek van het dragen van het wisselkoersrisico.

- 18 In het arrest van 31 mei 2018, Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367), heeft het Hof geoordeeld dat artikel 7 van richtlijn 93/13 zich in beginsel niet verzet tegen een nationale regeling zoals die van § 37, leden 1 tot en met 3, en § 37/a, lid 1, van a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. Törvény (wet nr. XL van 2014 betreffende de regels inzake afrekening die zijn vastgesteld in wet nr. XXXVIII van 2014 tot regeling van bepaalde kwesties in verband met de beslissing die de Kúria ter harmonisatie van de rechtspraak heeft getroffen met betrekking tot leningsovereenkomsten die kredietinstellingen met consumenten hebben gesloten, en betreffende verschillende andere bepalingen; hierna: „wet DH2”), mits de vaststelling dat de bedingen in de betrokken overeenkomst oneerlijk zijn, het mogelijk maakt om de consument te herstellen in de toestand waarin hij zich rechtens en feitelijk zonder die oneerlijke bedingen zou hebben bevonden.
- 19 In zijn arrest van 20 september 2018, OTP Bank en OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750), heeft het Hof geoordeeld dat artikel 1, lid 2, van richtlijn 93/13 aldus moet worden uitgelegd dat de werkingssfeer van deze richtlijn zich niet uitstrekt tot bedingen waarin dwingende nationale wettelijke bepalingen zijn overgenomen, die na de sluiting van een leningsovereenkomst met een consument zijn ingevoegd ter vervanging van een nietig beding in deze overeenkomst, en de toepassing opleggen van een door de Nationale Bank vastgestelde wisselkoers. Een beding betreffende het wisselkoersrisico als dat in het hoofdgeding, is evenwel niet op grond van die bepaling van de werkingssfeer van de richtlijn uitgesloten.

Het Hof heeft in dit arrest uitdrukkelijk bepaald dat de uitsluiting van de toepassing van de regeling van richtlijn 93/13 haar rechtvaardiging vindt in het feit dat in beginsel rechtmatig mag worden vermoed dat de nationale wetgever een evenwicht tussen alle rechten en plichten van de partijen bij bepaalde overeenkomsten tot stand heeft gebracht (punt 53). In verband met § 3 van wet DH1 heeft het Hof er bovendien op gewezen dat deze wet in een bijzondere context is vastgesteld, aangezien hij is gebaseerd op besluit nr. 2/2014 PJE van de Kúria ter harmonisatie van de rechtspraak, waarin deze rechter uitspraak heeft gedaan over het oneerlijke karakter of het vermoeden van het oneerlijke karakter van bedingen betreffende de wisselkoersspread en de mogelijkheid tot eenzijdige wijziging in krediet- of leningsovereenkomsten die in vreemde valuta luiden en met consumenten zijn gesloten. Zowel de beslissing van de Kúria als wet DH1 zijn gebaseerd op het arrest van het Hof in zaak C-26/13 (punten 58 en 59).

- 20 In het arrest van 14 maart 2019, Dunai (zaak C-118/17, EU:C:2019:207), gaat het Hof ervan uit dat nationale wettelijke bepalingen die bedingen inzake de wisselkoersspread bij wet wijzigen en tegelijkertijd de geldigheid van de leningsovereenkomst vrijwaren, stroken met het door de Uniewetgever in het kader van richtlijn 93/13 nagestreefde doel (punt 40). Wel dienen deze wettelijke bepalingen de vereisten die voortvloeien uit artikel 6, lid 1, van die richtlijn, te eerbiedigen (punt 42). Het feit dat bepaalde contractuele bedingen, die oneerlijk en nietig zijn verklaard en zijn vervangen door nieuwe contractvoorwaarden, met het oog op de naleving van een bepaalde overeenkomst, kan niet tot gevolg hebben dat de aan de consument verleende bescherming wordt verzwakt (punt 43). In het in de zaak Dunai aan de orde zijnde geval bepaalt het contractuele beding betreffende het wisselkoersrisico het eigenlijke voorwerp van de overeenkomst en lijkt de voortzetting van de overeenkomst rechtens niet mogelijk, hetgeen echter ter beoordeling van de verwijzende rechter staat (punt 52). Het Hof heeft benadrukt dat de mogelijkheid om een oneerlijk beding te vervangen door een nationale bepaling van aanvullend recht uitsluitend betrekking heeft op gevallen waarin de nietigverklaring van de overeenkomst in haar geheel de consument zou confronteren met uiterst nadelige consequenties en het er in het concrete geval op lijkt dat het voortbestaan van de overeenkomst ingaat tegen de belangen van de consument (punten 54 en 55).
- 21 In zijn arrest van 3 oktober 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819), heeft het Hof overwogen dat de gevolgen van de nietigverklaring ter bescherming van de belangen van de consument moeten worden beoordeeld in het licht van de omstandigheden die bestonden of konden worden voorzien op het moment van het geschil (punten 50 en 51). Tegelijkertijd staat het de consument vrij om, na door de nationale rechter te zijn voorgelicht, vrijwillig en met kennis van zaken in te stemmen met het betrokken beding, in welk geval het beschermingssysteem niet wordt toegepast (punt 54). Het Hof heeft het arrest in zaak C-26/13 in die zin aangevuld dat de in dat arrest genoemde rechtsgevolgen moeten worden beoordeeld in het licht van de omstandigheden die op het moment van het geschil bestonden of niet konden worden voorzien, en dat voor deze beoordeling de wil van de consument doorslaggevend is. Het Hof heeft geoordeeld dat artikel 6, lid 1,

van richtlijn 93/13 zich verzet tegen de handhaving van oneerlijke bedingen in een overeenkomst wanneer schrapping daarvan zou leiden tot de nietigverklaring van die overeenkomst en de rechter van oordeel is dat die nietigverklaring nadelige gevolgen zou hebben voor de consument, wanneer de consument niet heeft ingestemd met de handhaving van die bedingen.

Aan het verzoek om een prejudiciële beslissing ten grondslag liggende redenen

- 22 Naar aanleiding van de arresten van het Hof in de zaken C-118/17 en C-260/18 is thans een groot aantal zaken bij de Hongaarse rechterlijke instanties aanhangig waarin consumenten de rechter steeds vaker verzoeken om vast te stellen dat de overeenkomst wegens het oneerlijke karakter van het beding betreffende de wisselkoersspread in haar geheel nietig is, en te kennen geven dat zij, gelet op de gevolgen van het doorgaans op hen rustende en aanzienlijke wisselkoersrisico, niet wensen dat het nietige beding wordt vervangen door een nationaal voorschrift van aanvullend recht, dat hen naar hun oordeel niet beschermt tegen de uiterst nadelige consequenties van nietigverklaring. Tegelijkertijd moet worden vastgesteld dat de Hongaarse rechtspraktijk sindsdien geen mogelijkheid heeft gezien om, wanneer het oneerlijke karakter van het beding inzake het wisselkoersrisico niet kan worden vastgesteld, de bepalingen van artikel 3, leden 1 en 2, van wet DH1 terzijde te schuiven en de rechtsbetrekking louter op basis van de nietigheid van het beding inzake de wisselkoersspread te beëindigen en daaraan als rechtsgevolg de nietigheid van de gehele overeenkomst te verbinden.
- 23 Zo heeft de Kúria, de hoogste rechterlijke instantie in Hongarije, in een persbericht van 11 oktober 2019 uiteengezet dat het Poolse recht geen bepaling ter vaststelling van de wisselkoers kent die vergelijkbaar is met § 231, lid 1, van het oud burgerlijk wetboek, dat als nationaal voorschrift van aanvullend recht bepaalt dat een in een andere valuta luidende schuld wordt omgerekend tegen de op de plaats en de dag van betaling toegepaste wisselkoers, en dat om die reden de door het Hof in zaak C-26/13 gevolgde benadering naar Pools recht geen toepassing kan vinden. Hieruit volgt tevens dat de overwegingen in [arrest C-260/18] over de wisselkoersspread en [Or. 6] het verhelpen van de oneerlijkheid van het wisselkoersrisico op Hongaarse zaken niet van toepassing zijn; het Hof is immers niet teruggekomen op de in zaak C-26/13 gevolgde benadering. Volgens de persmededeling schept dat arrest voor Hongaarse consumenten geen nieuwe rechtsgrond om een vordering in te stellen of rechtens gegronde aanspraken geldend te maken. De problematiek van de wisselkoersspread is voor eens en voor altijd geregeld op basis van de afrekening als bedoeld in punt 3 van besluit nr. 2/2014 PJE en in wet DH2.
- 24 De rechter in tweede aanleg bij wie de onderhavige zaak aanhangig is, twijfelt in het licht van het feit dat de bepalingen van § 3, leden 1 en 2, van wet DH1 moeten worden toegepast ondanks de uitdrukkelijke andersluidende wens van de consument, of deze bepalingen van nationaal recht dienen te worden aangemerkt

als strijdig met de regeling van artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 en, zo ja, of zij dan buiten toepassing moeten worden gelaten.

25 Om al deze redenen verzoekt de verwijzende rechter het Hof op grond van artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing over de in het dictum van deze beschikking geformuleerde vraag.

26 [OMISSIS]

27 [OMISSIS] [nationale procesrechtelijke aspecten]

10 december 2019

[OMISSIS]

[ondertekeningen]

WERKDOCUMENT